

Andrzej Matczak

PERCEPCJA PRZESTRZENI TURYSTYCZNEJ POLSKI
PRZEZ MŁODZIEŻ LICEALNĄ ŁÓDZI

L'ESPACE TOURISTIQUE DE LA POLOGNE PERÇU
PAR LES LYCÉENS DE ŁÓDŹ

THE PERCEPTION OF TOURIST SPACE OF POLAND
BY GRAMMAR SCHOOL STUDENTS

Badania percepcji przestrzeni turystycznej Polski przeprowadzono wśród młodzieży licealnej Łodzi w roku szkolnym 1990/1991 metodą kwestionariuszową. Wywiady przeprowadzili studenci III roku specjalizacji z geografii turystyki Uniwersytetu Łódzkiego. W zakresie merytorycznym kwestionariusz zawierał trzy pytania. Pierwsze dotyczyło faktycznie odbytych dotychczas podróży do różnych regionów i miejscowości turystyczno-wypoczynkowych, drugie regionów i miejscowości, które respondent chciałby odwiedzić, trzecie regionów i miejscowości, w których respondent nie był i nie chce być, ale słyszał o nich jako o regionach i miejscowościach turystyczno-wypoczynkowych. Kwestionariusz uzupełniała metryczka zawierająca charakterystykę demograficzną, pochodzenie społeczne i zamożność rodziny respondenta. Wybór osób do badań był losowy. Badaniami objęto 413 uczniów i uczennic.

1. CHARAKTERYSTYKA BADANEJ POPULACJI

Pod względem struktury demograficznej i społecznej badana grupa młodzieży nie wykazywała większego zróżnicowania. Wiek badanych licealistów zamykał się w przedziale 14–19 lat. Przeważały dziewczęta (60,8% udziału

wśród badanych osób). Każdy poziom nauczania (I, II, III, IV klasa) był reprezentowany niemal w jednakowym stopniu. Młodzież wywodziła się generalnie z trzech klas społecznych: z rodzin inteligenckich w 61%, prywatnej inicjatywy w 12,2% i rodzin robotniczych w 10,5%. Zamieszkiwała głównie w centrum miasta i w trzech bardziej peryferyjnie położonych osiedlach mieszkaniowych (Dąbrowa, Widzew, Retkinia). Określenie poziomu zamożności rodzin ankietowanej młodzieży było bardzo trudne. Analiza „znamion” zamożności obejmująca posiadanie samochodu osobowego, sprzętu audiowizualnego, domku letniskowego i zamieszkiwanego na stałe obiektu oraz struktury społecznej wskazuje, że ankietowana młodzież pochodzi głównie z rodzin średnio zamożnych ze znaczącym udziałem młodzieży pochodzącej z rodzin lokujących się wyraźnie poniżej tego poziomu i bardzo niewielkim udziałem młodzieży z rodzin bardzo zamożnych.

2. WYNIKI BADAŃ

Percepcję przestrzeni turystycznej Polski przez młodzież licealną Łodzi analizowano w ujęciu regionów geograficznych i miejscowości, które młodzież uważa za turystyczne oraz według liczby faktycznych odwiedzin (znajomość bezpośrednia z autopsji), deklarowanej chęci odwiedzenia i znajomości pośredniej (z różnych „publikatorów”).

2.1. Percepcja regionów geograficznych Polski

Z przeprowadzonych badań wynika, że 413 uczniów i uczennic odwiedziło dotychczas w celach turystycznych 54 regiony geograficzne. W najbliższej przyszłości chce odwiedzić 77 regionów. Natomiast zna pośrednio 70. Stosunkowo często młodzież wymienia obiegowe nazwy regionów ukształtowane historycznie, takie jak; Wybrzeże, Pomorze, Mazury, Mazowsze, Wielkopolska, Śląsk, Małopolska, Sudety, Karpaty. Jednak w większości podaje poprawne nazwy regionów, w miarę szczegółowo zlokalizowane geograficznie.

W celu przeprowadzenia analizy, wymieniane przez młodzież regiony zagregowano w 10 grup regionów historyczno-geograficznych (tab. I). Wymienione w tab. I regiony młodzież odwiedzała w różnym stopniu. Najliczniej odwiedzano Karpaty (ale tylko 15,5% uczniów i uczennic podało, że odwiedziło już ten region), Mazury (10,4%), Małopolskę Zachodnią (10,4%) i Sudety (7%). Na dalszych miejscach znalazło się Wybrzeże (3,9%)

i Pomorze (3,6%). Przeciętna liczba odwiedzin poszczególnych regionów wahała się od 1,8 raza dla Karpat do 3,2 razy dla Mazur.

Tabela I

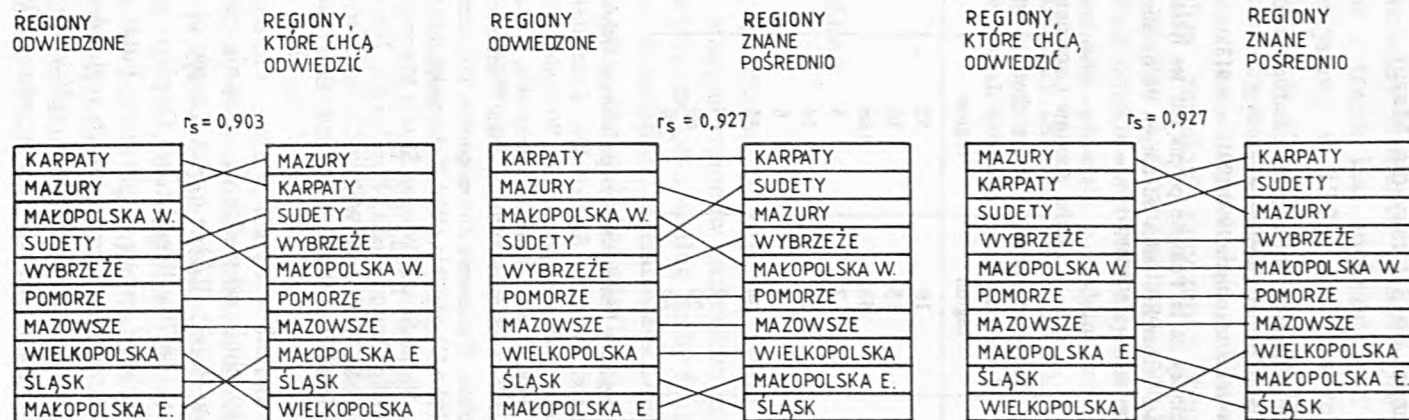
Percepcja regionów historyczno-geograficznych Polski przez młodzież licealną Łodzi
(zestawienie wyników badań kwestionariuszowych
przeprowadzonych w roku szkolnym 1990/1991; n = 413)

Les terrains historiques et géographiques de la Pologne perçus par les lycéens de Łódź
(la comparaison des résultats des recherches faites au moyen de questionnaires
pendant l'année scolaire 1990/1991; n = 413)

Nazwa regionu *	Liczba uczniów i uczennic		
	która odwiedziła dotychczas dany region	która chce odwiedzić dany region	która zna po- średnio dany region
1. Wybrzeże	16	55	48
2. Pomorze	15	30	32
3. Mazury	43	166	59
4. Wielkopolska	7	5	19
5. Mazowsze	11	14	22
6. Śląsk	5	6	10
7. Małopolska Zachodnia	34	53	44
8. Małopolska Wschodnia	4	10	13
9. Sudety	29	69	63
10. Karpaty	64	279	121

* W skład wyróżnionych dziesięciu regionów historyczno-geograficznych wchodzi następujące regiony fizyczno-geograficzne: Wybrzeże: Pobrzeże Szczecińskie, Koszalińskie, Gdańskie, Wschodniobałtyckie; Pomorze: Pojezierze Zachodniopomorskie, Wschodniopomorskie, Południowopomorskie, Dolina Dolnej Wisły, Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie, Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka; Mazury: Pojezierze Mazurskie i Litewskie; Wielkopolska: Pojezierze Wielkopolskie, Lubuskie, Pradolina Warciańsko-Odrzańska, Wzniesienia Zielonogórskie, Pojezierze Leszczyńskie, Nizina Wielkopolska, Obniżenie Milicko-Głogowskie, Wał Trzebnicki; Mazowsze: Nizina Mazowiecka, Podlaska i Polesie; Śląsk: Nizina Śląska, Wyżyna Śląska; Małopolska Zachodnia: Wyżyna Woźnicko-Wieluńska, Krakowsko-Częstochowska, Przedborska, Niecka Nidziańska, Wyżyna Kielecko-Sandomierska; Małopolska Wschodnia: Wyżyna Lubelska i Roztocze; Sudety: Przedgórze Sudeckie, Pogórze Zachodniosudeckie, Sudety Zachodnie, Środkowe i Wschodnie; Karpaty: Podkarpacie i Karpaty.

Młodzież licealna deklaruje chęć odwiedzenia głównie południowych i północno-wschodnich regionów Polski. Różne części Karpat chce odwiedzić 67,5%, Mazury 40,2% i Sudety 16,7% licealistów. Dopiero na czwartym miejscu znalazł się region określany nazwą Wybrzeże. Tutaj deklarowało chęć wyjazdu 13,3% uczniów i uczennic. Z pozostałych regionów istotniejsze zainteresowanie wzbudzała Małopolska Zachodnia (głównie wymieniano Wyżynę Krakowsko-Częstochowską i Góry Świętokrzyskie) i Pomorze.

Rys. 1. Korelacje w preferencjach dotyczących regionów odwiedzanych, deklarowanych do odwiedzenia i znanych pośrednio młodzieży licealnej Łodzi.

Dessin 1. Les correlations dans les préférences se rapportant aux régions visitées, désignées à être visitées ou connues indirectement par les lycéens de Łódź.

Wśród znanych pośrednio regionów młodzież na pierwszym miejscu wymieniała Karpaty (29,3%). Następnie dopiero Wybrzeże (15,2%) i Mazury (14,3%). Licealiści wykazują jeszcze stosunkowo dobrą znajomość pośrednią Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej i Gór Świętokrzyskich.

W obrębie badanej grupy młodzieży poszukiwano podobieństw w preferencjach dotyczących regionów odwiedzonych, deklarowanych do odwiedzenia i znanych pośrednio wykorzystując analizę korelacji (rys. 1). Okazuje się, że młodzież licealna posiada niemal identyczne modele preferencji odwiedzonych, deklarowanych do odwiedzenia i znanych pośrednio regionów historyczno-geograficznych Polski. Współczynnik korelacji rang (r_s) dla regionów odwiedzonych i deklarowanych do odwiedzenia wynosi 0,903, odwiedzonych i znanych pośrednio 0,927, deklarowanych do odwiedzenia i znanych pośrednio 0,927. Wiedza o regionach geograficznych Polski nabyta bezpośrednio i pośrednio przez młodzież licealną Łodzi określa w sposób niemal jednoznaczny regiony deklarowane do odwiedzenia.

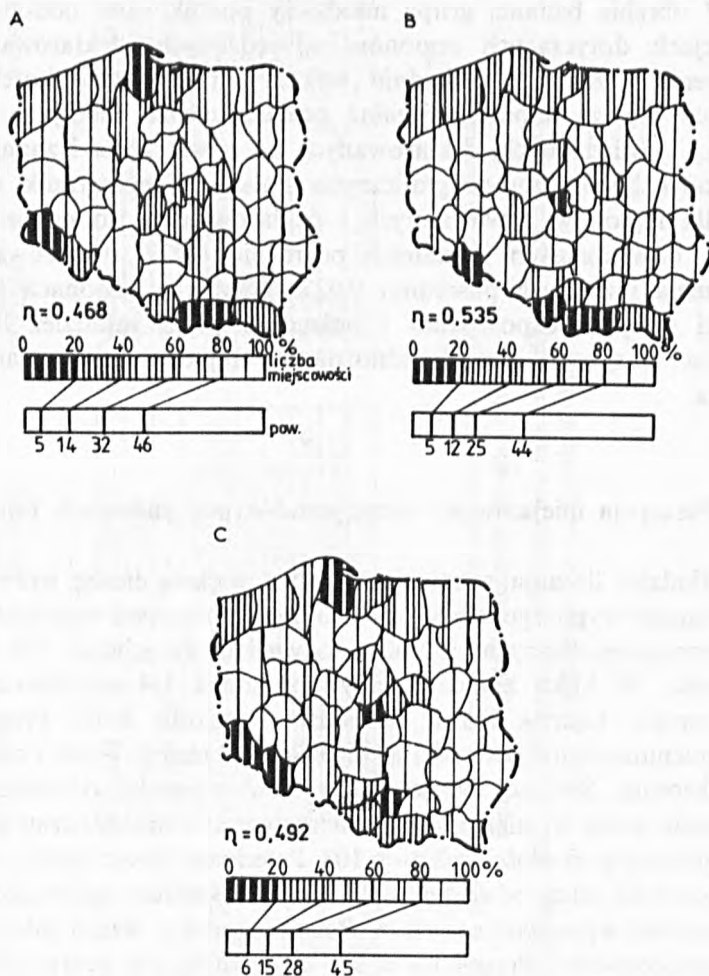
2.2. Percepcja miejscowości turystyczno-wypoczynkowych Polski

Młodzież licealna wymienia znacznie większą liczbę nazw miejscowości turystyczno-wypoczynkowych, aniżeli miało to miejsce w przypadku regionów fizyczno-geograficznych. Licealiści odwiedzili dotychczas 270 różnych miejscowości. W kilku z nich przebywała ponad 1/4 ankietowanych uczniów i uczennic. Łączna liczba odwiedzin wyniosła 3032. Przeciętnie każdą z wymienionych miejscowości odwiedziło 11,2 osoby. Wiele z nich odwiedzano kilkakrotnie. Średnio biorąc każdą z miejscowości odwiedzono 2,7 raza. Znacznie mniej wymieniano już miejscowości, które młodzież chce odwiedzić w najbliższej przyszłości; zaledwie 108. Przeciętnie biorąc każdą z wymienionych miejscowości chcą odwiedzić 4,4 osoby. Pośrednia znajomość miejscowości turystyczno-wypoczynkowych w Polsce obejmuje wśród młodzieży licealnej 102 miejscowości. Przeciętna liczba osób znających pośrednio każdą z wymienionych miejscowości wynosi 2,7.

Rozkład przestrzenny odwiedzonych, deklarowanych do odwiedzenia i znanych pośrednio przez młodzież licealną Łodzi miejscowości turystyczno-wypoczynkowych w Polsce analizowano przy pomocy map koncentracji (Rys. 2A, B, C) i map punktowych (Rys. 3A, B, C) oraz rachunku korelacji.

Młodzież licealna odwiedziła dotychczas głównie miejscowości turystyczno-wypoczynkowe skupiające się na Wybrzeżu, Warmii i Mazurach, w Sudetach, Karpatach z Krakowem, Górach Świętokrzyskich, Na Śląsku oraz w obszarze

Rys. 2. Koncentracja miejscowości turystyczno-wypoczynkowych w Polsce:

A – odwiedzonych dotychczas przez młodzież licealną Łodzi,

B – deklarowanych do odwiedzenia,

C – znanych pośrednio

Dessin 2. La concentration des localités touristiques et de repos en Pologne:

A – visitées déjà par les lycéens de Łódź,

B – désignées à être visitées,

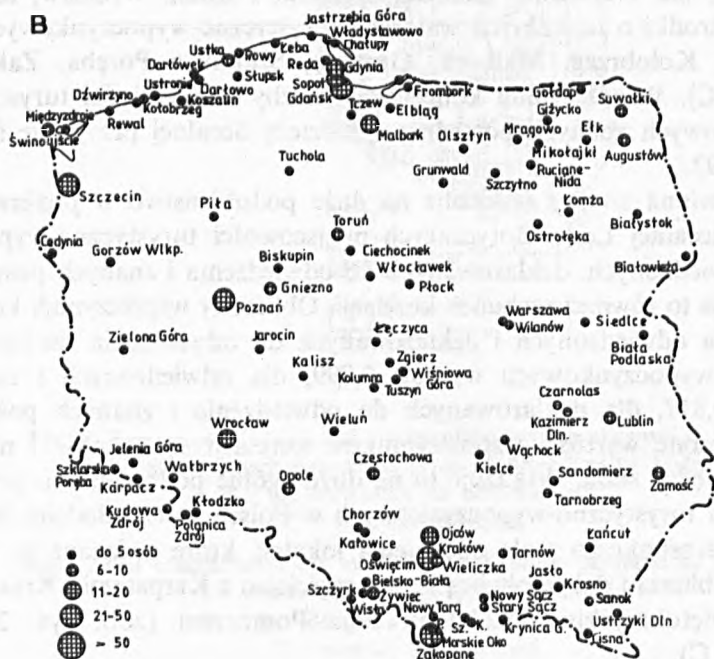
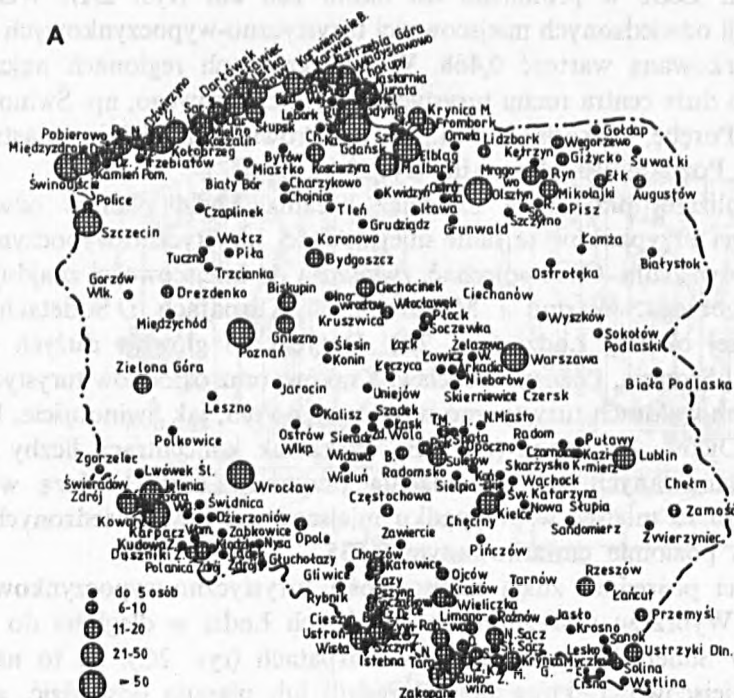
C – connues indirectement

otaczającym Łódź w promieniu do około 200 km (rys. 2A). Wskaźnik koncentracji odwiedzonych miejscowości turystyczno-wypoczynkowych przyjmuje umiarkowaną wartość 0,468. W wymienionych regionach najczęściej odwiedzano duże centra ruchu turystyczno-wypoczynkowego, np. Świnoujście, Szklarską Porębę, Zakopane i in., w tym również i wielkie miasta, np. Warszawę, Poznań, Wrocław i in. (rys. 3A).

W najbliższej przyszłości młodzież licealna Łodzi planuje odwiedzić w większości przypadków te same miejscowości turystyczno-wypoczynkowe, które już odwiedziła. Chce pojechać, zwłaszcza do miejscowości znajdujących się na Wybrzeżu, Warmii i Mazurach, w Karpatach i Sudetach oraz w najbliższej okolicy Łodzi (rys. 2B). Dotyczy to głównie dużych miast, jak Gdańsk, Szczecin, Poznań, Wrocław, Kraków, oraz ośrodków turystycznych o unikalnych walorach turystyczno-wypoczynkowych, jak Świnoujście, Ustka, Malbork, Ojców, Zakopane (rys. 3B). Wskaźnik koncentracji liczby miejscowości planowanych do odwiedzenia przyjmuje nieco wyższą wartość aniżeli miało to miejsce w przypadku miejscowości już odwiedzonych, lecz również na poziomie umiarkowanym 0,535.

Licealiści pośrednio znają miejscowości turystyczno-wypoczynkowe położone na Wybrzeżu i Mazurach, w okolicach Łodzi w dległości do około 150 km, w Sudetach, na Śląsku i w Karpatach (rys. 2C). Są to na ogół te same miejscowości, które już odwiedzili lub planują odwiedzić, a więc duże miasta, jak Warszawa, Gdańsk, Szczecin, Poznań, Wrocław, Kraków i in. oraz ośrodki o unikalnych walorach turystyczno-wypoczynkowych, jak Świnoujście, Kołobrzeg, Malbork, Gniezno, Szklarska Poręba, Zakopane i in. (rys. 3C). Współczynnik koncentracji liczby miejscowości turystyczno-wypoczynkowych znanych pośrednio młodzieży licealnej przyjmuje średnią wartość 0,492.

Przedstawiona analiza wskazuje na duże podobieństwo w preferencjach młodzieży licealnej Łodzi dotyczących miejscowości turystyczno-wypoczynkowych odwiedzonych, deklarowanych do odwiedzenia i znanych pośrednio. Dokumentuje to również rachunek korelacji. Obliczony współczynnik korelacji Pearsona dla odwiedzonych i deklarowanych do odwiedzenia miejscowości turystyczno-wypoczynkowych wyniósł 0,799, dla odwiedzonych i znanych pośrednio 0,817, dla deklarowanych do odwiedzenia i znanych pośrednio 0,843. Obliczone wartości współczynników korelacji są wysokie i niewiele różnią się między sobą. Wskazuje to na duże ogólne podobieństwo percepcji miejscowości turystyczno-wypoczynkowych w Polsce przez młodzież licealną Łodzi i na stosunkowo małe odchylenia lokalne, które związane są przede wszystkim z bliższą i dalszą okolicą Łodzi, częściowo z Karpatami i Krakowem, Górami Świętokrzyskimi, Sudetami oraz Pomorzem (zob. rys. 2A, B, C i 3A, B, C).

B-B-Bielsko-Biała, B-Belchatów, C-Cieplina, Ch-Chmielno, Cz-Czarsztyn, Cz-Dz -Czechowice-Dziedzice, Dar - Darłowo, Dzi - Dziwnów, Dz - Dziwnówek, I - Inowódz, K - Krosno, Ka - Kartuszy, M-Muszyń, Mrz - Mrzeżyno, N-Niechorze, O-Ochotnica, P-Poronin, Pidr - Piotrków Tryb, Pu - Puck, R - Ruciane, Rab - Rabka, Re - Rewal, Ru - Rumia, S - Sopot, Sar - Sarbinowo, Sp - Sychowo, St - Stęgle, Sz - Szczecinek, Szt - Sztutowo, TM - Tomaszów Maz., U - Ustronie, W - Wisłoka, Wa - Wałbrzych, Wam - Wambierzyce, Wej - Wejherowo, Z-Zawoja, Za - Zawiercie, Z - Żegiestów

Rys. 3. Miejscowości turystyczno-wypoczynkowe w Polsce:
A – odwiedzone dotychczas przez młodzież licealną Łodzi,
B – deklarowane do odwiedzenia,
C – znane pośrednio

Dessin 3. Les localités touristiques et de repos en Pologne:
A – visitées déjà par les lycéens de Łódź,
B – désignées à être visitées,
C – connues indirectement

3. PODSUMOWANIE

Przedstawiona analiza wskazuje, że młodzież licealna Łodzi zna bezpośrednio i pośrednio oraz chce w najbliższej przyszłości odwiedzić te regiony i miejscowości w Polsce, które posiadają uznaną i unikalną w skali kraju atrakcyjność turystyczno-wypoczynkową. Dotyczy to zwłaszcza powszechnie uznanych ośrodków turystyczno-wypoczynkowych na Wybrzeżu, Mazurach, w Karpatach i częściowo w Sudetach, dużych miast, takich jak: Kraków, Warszawa, Gdańsk, Poznań oraz mniejszych miejscowości turystycznych i wypoczynkowych leżących w bliższym i dalszym sąsiedztwie Łodzi (w odległości do około 200 km). Analiza korelacji wskazuje na wysoką zależność planowanych w przyszłości przez młodzież podróży turystyczno-wypoczynkowych od posiadanej dotychczas wiedzy o przestrzeni turystycznej Polski. Znajomość zakresu tej wiedzy pozwala z dużym powodzeniem wskazać na prawdopodobne kierunki i miejsca jej przyszłych podróży turystycznych.

Dr hab. Andrzej Matczak
Katedra Geografii Miast i Turyzmu
Uniwersytet Łódzki
al. Kościuszki 21
90-418 Łódź

Wpłynęło:
15 marca 1993 r.